

zbornice ni zdelo primerno, zavrnuti te napade obrnjene pod varstvom imunitete zoper neoporečene visokostojee ude domačega sodnijskega stanu, ali pa vsaj dvombo izreči o resničnosti očitanj; še več celó kot verjetno kazal jih je z izjavo, da so mu dala povod, takoj vpejljati preiskave in da bo skrbel za pomoč, ako bi bila očitanja vtemeljena.

Podpisani tedaj stavijo do gospodja vodje pravosodnega ministerstva vprašanje:

Jeli je njegova prevzvišenost dotična vprašanja uže preiskal in zadostno dognal preiskavo, in ako to, jeli se je pokazalo, da so očitanja in sumičenja izrečena po gospodu poslancu Mihu Vošnjaku v 32. seji te visoke zbornice vtemeljena?

In ako niso, kako hoče gospod minister težko žaljenem uradnikom svojega področja preskrbeti zadostenja.

Interpelacijo podpisalo je razun Foreggerja še devetnajst poslancev „nemškega kluba“, na pr. Heilsberg, Steinwender, Hock, Reicher, Ausserer, Weitlof, Kraus, Derschatta, Pernerstorfer, Bendel, Fuss itd.

Konečno naznanil je predsednik Smolka seje odsekov in pa prihodnjo sejo, napovedano na dan 7. maja.

Govor gosp. poslanca Kluna

o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dné 5. maja.

Visoka zbornica! Pred nami ležeči predlog peticijskega odseka, kateri visoki zbornici priporoča o prošnji okrajnega zastopa v Winterbergu na Českem zarad omejitve dovoljenja ženitve na dnevni red prestopiti, me napolnuje zarad pridejanega podpiranja s posebno zadovoljnostjo (veselost na desnici), ker s sprejetjem tega predloga je odločno razsojeno, da ta reč ne gre odločevati državnemu zboru, ampak ta pravica gré le deželnim zborom. Zarad tega opuščam tudi kak dotični predlog staviti, vendar si ne morem kaj, da bi v tej zadevi, ki je za ljudstvo tolike važnosti, visoki vladi pri sedanji priliki ne priporočal nekaterih toček v prav resen predvarek.

Bil je čas, ko je visoka zbornica in vlada o tej pravici vse drugače sodila. Leta 1863. namreč je bil sprejet od zbornice poslancev načrt postave, zadevajoč odpravo političnih ženitovanjskih oglasnic, katere so bile od l. 1850. do l. 1863. v navadi tudi v tistih deželah, v katerih postavno niso bile opravičene, kateri je bil pa od gospôske zbornice zarad pomislika kompetence zavržen, ker reč je delo deželnega postavodajalstva.

Temu l. 1863. izrečenemu načelu se toraj s sprejetjem današnjega predloga pritrjuje tudi od te visoke zbornice ter bode vsaki dvom kompetence s tem odstranjen, da se ta zadeva deželnim zborom izročuje. Visoka vlada bila je uže enkrat tega mnenja; ker je l. 1868. postavni načrt, tikajoč se odstranjenja ženitvenega dovoljenja, predložila ne več državnemu zboru, ampak deželnim zborom ter je bil od večine teh tudi sprejet. Slabi nasledki tega odstranjenja nastopili so pa tako kmalu in tako očitno, da se je uže takoj v naslednjih letih čutilo vedno bolj razširjajoče se gibanje po vseh deželah, kjer je bilo odstranjeno politično ženitovanjsko dovoljenje, da so se toraj v raznih deželnih zborih stavili dotični predlogi ter so bili od nekaterih deželnih zborov tudi sprejeti primerni postavni načrti. Od kranjskega deželnega zbora je bila sprejeta taka postava uže l. 1871., a žalibog, ni bila potrjena.

Leta 1880. je bil vnovič dotični predlog stavljen, a od tedanje večine deželnega zbora. Leta 1883. bil je

tak predlog ponovljen in pri obravnavi tega deželnemu odboru naročeno, da naj se obrne do visoke vlade s vprašanjem, ali se predloženi načrt postave sme nadejati pritrjenja, ali pa so in kake spremembe pri tem potrebne.

Z enakim vprašanjem obrnil se je l. 1883. deželni odbor solnograški na visoko vlado, katera je na oboje vprašanje skoraj da z enakim odlokom odgovorila, s katerim pa ni bil zadovoljen niti deželni zastop solnograški, niti kranjski.

(Dalje prihodnjič)

Naši dopisi.

Iz Dubice v Bosni 28. apr. (Konec.) — Ko bi zamogli naši Bosanci v Hrvatsko vsaj toliko sena prodati, kolikor ga sami potrebujejo, morajo skor vsako pomlad seno v Hrvatski drago kupovati, en cent stare vage dostokrat še čez dva forinta na debelo; letos pa se je seno v Dubici na drobno kar po enaki ceni prodajalo, kakor koruza, po 6—7 krajcarjev oka, to je, 2 $\frac{1}{4}$ funta. Drugi razlog, da nimajo tukaj dosti krme, je ta, da jeseni nikdo ne misli na druge stvari, kakor edino na seno; koruzni klipovi (šterži) se oberó jeseni, na koruzovino ne misli se nič, da bi se spravila; čede lazijo po polji kar za obirači in hrustajo zelene vrhove, doljne debeleje stable pa puščajo, da jih pozimi poiščejo in pozobljejo. Neki slovenski naselnik pravil mi je, da je vlansko jesen za 50 krajc. dobil od enega Bosanca 4 dobra kola lepe kuruzovine, katera ga je letos iz nesreče in pomanjkanja rešila. Tudi za slamo se redko kdo meni, da bi jo spravil za krmo; edino ovsenico še nekateri nekoliko čislajo, druge pa prav nič. Pravilo se mi je, da je neki turčin imel velik stog slame še precej v zimo; enkrat pa jo zapali sam, češ, da je ne bo nič potreboval, spomladi se je sicer kesal, ker bil bi jo potreboval, ali lepe denarje za-njo dobil, pa imel je samo nekaj pepela na kupu, bilo je prepozno. To so nekatere žalostne črte o živinoreji naši, katera se ne bode nikakor zboljšala, dokler svet ne bo začel skrbeti za potrebno krmo. Vlada po občinah razpošilja žebce, bike, ovne, mrjasce, da bi se živinoreja v Bosni zboljšala, ali arabski konji, španjske ovce itd. potrebujejo še večo skrb, toraj boljo krmo, od dozday navadnih naših živinskih pasmin (sort), zato vse prizadevanje vladino ne more nič pomagati živinoreji, dokler se ne brigajo posestniki za vsaj potrebno krmo. Ko bi se našla kje pasmina govedja itd., da bi po medvedovo ne jedla po zimi, taka pač bi bila posebno dobra za naše ljudi. — Slive (češplje) suhe bosenske nekđaj so jako slovele, ter se prodajale en tovor = 225 funtov tukaj v Bosni po 30 gld., pred 4 leti še po 20—25 gld., lansko leto samo po 12 gld., nisem znal vzroka temu, zdaj pa mislim, da je vzrok prav ameriška sušilnica, katera drugotne, če tudi slabše slive bolje suši, toraj one rastejo v ceni, bosenske pa — padajo. Pa upam, da bodo bosenske suhe slive zopet prve v trgovini, kakor so poprej bile, samo da jih sušimo v ameriški sušilnici. Mislil sem prositi vlado, naj bi jo uvela, ali našel sem moža, kateri ima na 3 mestih sušiti slive, on je pripravljen to novo sušilnico poskusiti, samo da bi jo znal postaviti. Toraj prosim, da napišete ime knjižice (nemške), iz katere bi zamogel posneti obris in postaviti to sušilnico. *)

*) Najbolje je obrniti se na gospoda grofa H. Attemsa v Lechwaldu pri Gradcu, on rado voljno dá vse podatke v sušenji sadja in ima tudi sušilnice na prodaj. Vred.

ako pa se kaže potreba, skliče se še pred sklepom tekočega šolskega leta.

Nekateri šolski zavodi se zahvaljujejo za podarjene jim knjige iz društvene zaloge, drugi zopet prosijo za nje, kar jim odbor po zmožnosti dovoli.

Več novih poverjenikov se soglasno odobri; zaradi nekaterih mest, manj ali dalj časa izpraznjenih, se stavijo dotični primerni nasveti.

Za lansko leto je plačalo 1126 letnikov, za letošnje pa 377. Od zadnje odborove seje ($17/3$) je pristopilo Matici na novo 25 letnikov, namreč:

1. Kunc Avgust, posestnik v Črnomlju;
2. dr. Primožič Anton, c. kr. gimn. prof. v Iglavi;
3. Gros Peter, nadučitelj v Zagorji;
4. Bedenek Jakob, sourednik „Slovenca“ v Ljubljani;
5. Kobilca Ivan, kaplan v Ljubljani;
6. Bralno društvo v Železnikih;
7. Kljun Matej, kaplan v Železnikih;
8. Mrak Jakob, župnik v Železnikih;
9. Sušnik Ivan, kaplan v Selcih;
10. Štabuc Jernej, kaplan v Konjicah;
11. Kalan Ivan v Ljubljani;
12. Pichler Josip, aprob. gimn. suplent v Ljubljani;
13. Pesjak Mihael, župan in posestnik v Kameni Gorici;
14. dr. Fon Josip, primarij itd. v Zagrebu;
15. Knjižnica gimnazijska v Zagrebu;
16. Kuralt Franc, tajnik gosp. društva v Zagrebu;
17. Magdić Franc, kr. realski prof. v Zagrebu;
18. dr. Mašić Avgust, kr. gimn. prof. v Zagrebu;
19. Stožir Ivan, kr. realski profesor v Zagrebu;
20. Šrepel Milivoj, kr. gimn. profesor v Zagrebu;
21. Veršec Anton, kr. fin. tajnik v Zagrebu;
22. dr. Weingerl Josip, primarij v Zagrebu;
23. Seidl Ferdinand, aprob. cand. prof. in meščanski učitelj na Krškem;
24. Dolžan Ivan, župnik v Ihanu;
25. Mikuš Anton, cand. prof. v Ljubljani.

Književni prirastek znaša od zadnje seje 41 knjig, zvezkov in časopisov. (26 po zamenji, 15 vsled daril; 19 českih, 17 ruskih, 4 sorbske in 1 srbska.)

Gospodarskemu odseku se prepusti, da primerno uravná najemščino v hiši na Bregu št. 8.

Zastopnikom v upravnem odboru „Narodnega Doma“ se potrdi dosedanji zastopnik g. Luka Robič.

Odbor dovoli, da se vezati dá nekaj slovenskih knjig iz društvene knjižnice.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključi predsednik sejo ob $7\frac{1}{2}$ uri na večer.

Govor gosp. poslanca Kluna

o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dné 5. maja.

(Dalje.)

Očitno zavzet je dvom visoke vlade zarad vprašanja kompetence, s katerim na oboji prej omenjeni dopis izjavlja, da vprašanje, če se sme tako omejenje tam, kjer ga sedaj ni, po poti deželnega postavodajalstva vpeljati, potrebuje še resnega prevdarjanja.

Če toraj visoki državni zbor s pravilnim sklepom obravnava te zadeve odbija ter jo prisoja odločno deželnim zborom, bo tako postopanje, tako jaz mislim, gotovo mnogo pripomoglo, da vladne dvome zatara, ter vlado k večji nasprotni blagovoljnosti nagnilo, kakor je bilo to do sedaj.

Dalje misli vlada z omenjenim dopisom, da omejenje zakonov ni času primerno ter se le težko strinja

z duhom ustavnih državnih postav o splošnih pravicah državljanov.

Ne tajim, da taki pomislili imajo nekakošno opravičenje; a mogoči so vendar primerljeji, da se mora tudi kaj „času neprimernega“ skleniti in vpeljati. Tù Vas opomnim na omejenje obrtne postave z dokazom sposobnosti, na nedeljsko praznovanje, na omejenje dela žensk in otrok na gotov čas, kar se je dozdevalo mnogim strankam te visoke zbornice času jako neprimerno. A taka omejenja so bila za rešenje malega obrtništva in za varstvo delavcev označena od dotičnih obrtnih krogov kot nujno potrebna ter od visoke zbornice in vlade sprejeta brez obzira na to, da so bila ed velikega dela zbornice, od opozicije namreč označena kot času neprimerna. Opomnim Vas dalje na postavne načrte proti socialistom in anarhistom, kateri so visoki zbornici predloženi v posvetovanje; mar li bode kdo hotel zatrdovati, da so po teh postavnih načrtih name-ravana omejenja postavno zagotovljenih prostost času primerna ter z duhom državnih ustanovnih postav o splošnih pravicah državljanov zedinljiva? A nujno potrebna so zarad vedno bolj očitnih prizadevanj anarhistične in socialistične stranke in vlada bila bi kriva prav kaznivrednega zanemarjanja svojih dolžnosti, če bi se za odstranjenje in zatrenje anarhističnih naklepov potrebnih pomočkov ne poprijela ter se hotela v opravičenje svojega postopanja z izgovorom pomagati, da so taka omejenja času neprimerna ter z duhom državnih ustavnih postav nezedinljiva.

Res pravi vlada, tako v odloku do kranjskega, kakor do solnograškega deželnega odbora, da nikakor ni dokazana nujna potreba postavnega omejenja prostosti o sklepanju zakonov. Jaz pač ne vem, kaka znamenja in reči bi se morale primeriti, da bi visoka vlada pripoznala omejanja zakonov za dokazana.

Če pa pomislimo, da se je po vseh deželah, kjer so odpravili ženitovanjske oglasnice, izvzemši Koroško in Šlezijo, od leta 1877. počenši, pričelo vedno večje in obširneje gibanje, katero se je najočitneje izražalo po brezštevilnih peticijah na deželne zastope Českega, Moravskega, Gorenje- in Dolenje-Avstrijskega, Štajerskega, Solnograškega, Kranjskega, Tirolskega in Predarelskega, in kakor današnja seja kaže, uže smemo iz te prikazni sklepati z nekako zavestjo, da ljudje povsod čutijo potrebo te omejitve, in še prav živo jo čutijo. Tudi deželni zastopi raznih deželá bili so natanko prepričani o potrebi, kar ni le razvidno samo iz nameravanih postavnih načrtov in deloma tudi uže sklenjenih postav, temveč tudi iz vsih tistih odgovorov, ki so jih deželni zbori dajali leta 1864. vladi na dotična stavljenja jim vprašanja: če bi odprava oglasnic kaj zadržka imela in kakošnega, ali kaj bi se proti temu navesti in vpeljati dalo. V kranjskem deželnem zboru se je prav ta predmet leta 1864. jako na široko razpravljal in se je tudi ob tej priložnosti staval predlog, ki se je brez posebnih prenaredb tudi sprejel. Z dovoljenjem gosp. predsednika hočem ga vam prebrati. (Bere.) „Deželni zbor kranjski, zavarovajoč svojo kompetenco o urejevanju vprašanja gledé izdajanja ženitovanjskih oglasnic od političnih uradov, utemeljene po §. 18, II. deželnega reda, odgovarja na vprašanje, ki mu ga je stavila vlada z dopisom dné 30. oktobra 1883., št. 1823, da 1. v vojvodini kranjski na podlagi postave (patenta, s katerim se je odpravila kmetska služnost [Leibeigenschaft] na Kranjskem dné 13. septembra 1782., št. 4264), politično dovoljenje za ženitovanje ni določeno, če prav ga politični uradi izdajajo uže od leta 1850. 2. Uvaževajoč, da je izdajanje političnega dovoljenja za ženitev prav po potrebi dežele, pripoznava deželni odbor, da bi bilo prav

dobro, ako bi se tudi taka deželna postava sklenila, za katero naj bi deželni odbor načrt naredil.

Skoraj da prav tako izjavili so se za ohranitev izdajanja političnega dovoljenja tudi deželni zbori gorenjeavstrijski, solnograški, tirolski in predarelski. Ali res mislite, da bi se občine s tolikošno odločnostjo poganjale za omejitev izdajanja političnih oglasnic za sklepanje zakonov, da bi one res leto na leto tolikanj peticij na vse strani razpošiljale, če bi ne bile prepričane, da je to silno potrebno? Ali res mislite, da morda to delajo iz sebičnih namenov, ali pa še celó iz ošabnosti, češ, da bomo revežu še bolj občutljivo pokazali njegovo siromaštvo in odvisnost, aii pa da bi mu s tem še celó nagajali?

Ali res mislite, da deželni zastopi res kar tako nepremišljeno in tje v en dan postopajo in sklepajo, kar bi jim ta ali oni pót, ki s kraja v kraj pošte prenaša, nasvetoval, ne da bi poprej stvar temeljito preiskala in njena vrednost na vse strani ne poskusila?

Kaj takega verovati, upira se spoštovanju in dostojanstvu, katero vendar-le še vživajo postavodajalni zbori. Prav tako zdé se mi neutemeljeni pomisleki, ki jih ima vlada proti omejitvi izdajanja političnih oglasnic, češ, da se še ne vé, kakošen vspeh da bi take naredbe imele, ker so skušnje po drugih krajih dokazale, da se ondi, kjer ni slobodnega ženitovanja, število nezakonskih otrok silno množi. (Res je tako! na levi.)

Ne bom rekel, da se izjemoma tu pa tam kaj takega ne primeri. (Ugovor na levi.) Splošno pa to ne veljá! Na Koroškem imate na pr. za sklepanje zakonov uže od nekdanj največo prostost, kar si je le misliti morete. Posli se vam ondi smejo ženiti med seboj, kedar se jim poljubi, in s svojimi otroci vred pri gospodarji še nadalje ostanejo v stalnem razmerji, kakor kaki novodobni služni.

(Konec prihodnjič.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 17. maja. — Minulo soboto otvoril se je slovesno nov Štefanijski most, in pri tej slovesnosti bil je najbolj pomenljiv govor cesarjeviča Rudolfa narekovan po gorkem sočutji za dunajsko mesto. Posebno zadovoljnost izbudil je stavek, v katerem cesarjevič izreka zagotovilo, da je njegova soproga, nadvojvodica Štefanija, kateri na čast je most imenovan, dobra Dunajčanka. — Vreme je tukaj zmiraj precej hladno, dežja pa uže več dni ni bilo.

V zbornici poslancev izvolil se je minuli teden odsek 45 udov za pretresavanje in poročanje o pogodbi z Ogersko. V ta odsek izvoljeni so: knez Lichtenstein Alojzij, Lienbacher, Fischer Fr., Thurnherr, Auspitz, vitez Chlumecky, dr. Herbst, dr. Kopp, dr. Magg, Neuwirth, dr. plem. Plener, baron Pirquet, vitez Proskowetz, dr. Sturm, dr. Rieger, dr. Mattuš, Zeithamdr. Trojan, Salašek, grof Kinsky, Hlavka, dr. vitez Meznik, dr. Fanderlik, vitez Abrahamovicz, dr. vitez Bilinski, knez Czartoriski, vitez Chrzanowski, Hausner, vitez Javorski, dr. vitez Madejski, vitez Smarzewski, vitez Vysocki, dr. Poklukar, dr. vitez Tonkli, dr. Neuner, dr. vitez Grigorcea, dr. Klaič, vitez Vocetich, Ozarkiewicz, dr. vitez Socher, dr. pl. Derschatta, dr. Knotz, Kirschner, dr. Menger, Strache, ki se je koj po volitvi ustanovil tako: za predsednika izbran je knez Czartoriski, za I. podpredsednika Herbst, za II. Rieger. Perovodji pa so: dekan Fischer in vitez Vysocki izmed desnice, baron Pirquet in dr. Derschatta pa izmed leve. — Danes ima ta odsek prvo sejo, in kakor naravno, razdeliti si ima svoje delo tako, da se

razcepi v tri pododseke 15 udov, eu pododsek pretresaval bo sladkorski davek, drugi carinsko in trgovinsko pogodbo, tretji pa podaljšanje bankeinega privilegija in pa znan dolg 80 milijonov.

Tedaj se bode vsak ud odseka posebno imel pečati z enim onih predmetov, ki so skupno predmet pogodbe z Ogersko. Kedar pododseki doženejo svoj posel, začelo se bo skupno posvetovanje v celem odseku. — Prav za-se pa se bo v posebnem odseku pretresavala skupna carinska tarifa, akoravno je tudi del pogodbe.

Povodom kandidatur za veliki odsek 45 udov nastala je nekotika razprtija v českem klubu, izrekoma nezadovoljna sta dva izmed njegovih udov: fabrikant Bromovski in dr. Kajcel. Kolikor čujem, se prvi, sicer izvrsten strokovnjak, ni izvolil zato, ker je bil izvoljen uže v carinski odsek, ki ima vsak dan posvetovanje, in je tudi ud obrtnijskega odseka, ki tudi skoraj brez izjeme zboruje vsak dan.

Politično zanimiva postala je razprava o postavi zaradi odpisavanja zemljiškega davka zavoljo vremenskih nezdod. Davkovski odsek zboljšal je vladini predlog po dolgih razpravah tako, da je po trdem pritiskanju postavil v kolikor moč zboljšal na korist kmetovalcev, in razun enega izmed poljskih velikih posestnikov prihajajočega, z veliko večino zavrženega predloga pritrtil je odsek postavi skoraj soglasno brez ozira na politično stališče desnice in leve. V zbornici pa sta začela vrtati proti postavi Lichtensteinovca Zallinger in Lienbacher popolnoma prezirajoča podlago pred malo leti dognane uravnave zemljiškega davka.

Pri tej uravnavi imelo se je enako pri določevanju tarif, kakor pri vcenitvi zemljišč po veljavni postavi ozirati na poprečen čisti dohodek zemljišč, tedaj tako, da se je moralo ozirati na redno vračajoče se vremenske nezdode.

Zato je načrt postave določeval, da samo gotova mera poškodovanja po toči, vodi in ognji posestniku daje pravico, zahtevati odpis davka, v drugih slučajih pa si je vlada pridržala pravico, tak opis dovoliti, ako bi vsled take nezdode nastala pri posestnikih začasna gospodarska zadrega.

Zoper to razliko pogojev in načina odpisavanja davka vrtil se je glavni boj. Zallinger in za njim Lienbacher zahtevala sta trdeča, da se pri uravnavi zemljiškega davka na nezdode nikakor ni oziralo, da naj ima davkoplačevalec v vsakem slučaju pravico, odpis zahtevati.

Temu nasproti je vladin zastopnik trdil, da bi vlada taki premembi nikakor ne mogla pritrčiti, ker se je pri uravnavi zemljiškega davka uže oziralo na redno vračajoče se vremenske nezdode, in ker je zemljiškemu davku podlaga poprečen prinos zemljišč in ne pravi čisti prinos, kakor se kaže vsako leto in kakoršen je, na pr. pri hišno-najemnem davku.

Zallinger sklicaval se je še posebno na visok zemljiški davek na Tirolskem in pa na novo vpeljani hišni davek.

Poljski poslanci pripoznali so v smislu predloga razloček med nezdodami, želeli pa so, da se kot pogoj dovoljenja vlade za odpis ne stavi zadrega gospodarjeva, temveč neka gotova mera škode. Izmed levičarjev govorila sta zoper postavu edini Siegel in O. Pollak. Prvi trdil je poglobitno, da nezdode niso vse naštete, sicer pa jo izrekel, da bo glasoval za Zallingerjev predlog, ako bi pa ta padel za predlog odsekov. Pollak pa je nekako ugovarjal temu, da bi za slučaj odpisavanja državnega zemljiškega davka smele odpaati tudi vse občinske in druge priklade na ta davek, podpiral je ta ugovor s trditvijo, da bi potem morali nepoškodovani občani pokriti vse občinske potrebščine.

bosti. Pred poludnevom se je morje nekoliko umirilo. Potnikov je zmanjkalo na palubi, menda se je jim dolgočasno zdelo gledati otoke in otočice, ki tako ljubko dičijo obalo dalmatinsko. Mene je zanimala črnogorska zemlja, uprl sem oči vá-njo in premišljeval mnogokaj. Premišljeval sem, koliko plemenitega junaštva je Bog podelil vsakemu Črnogorcu!

Naslednjega se je vreme zboljšalo, pluli smo naravnost proti Krfu. Na desno se je modrilo jadransko morje, a na levo se je črno risal albanski svet. Nekoliko velikih ladij smo ugledali z daleč, videlo se nam je, kakor da stojé nepremično. Kar je bilo odličnejih potnikov, zbrali so se na kasaru. Okolo enajste ure so se megle potegnile po nebesu, in dobre pol ure na to se je jelo solnce uže skrivati za goste oblake, ki so se drvili proti poludnevu. „Kako je to krasno“ — omenil sem kapitanu, in pokazal na nebes.

„Krasno, kaj pa da, vse to sluti na slabo vreme“, zavrne me. „Vi celinci se pač ne menite dosti za pojave na nebesu. Kedar se pridrvi nevihta, zaprete se v hišo, pa je. A mi mornarji, mi smo siroteji. Človek stoji na straži in gleda po nebesu, gleda oblake, gleda, kako piha veter in drugo tako, da se vé ravnati in varovati, kolikor je sploh mogoče.“

„Gospod kapitan, ali je res, da imajo oblaki posebna imena?“ oglasi se neka gospa.

„Brez zamere, gospa, jaz se ne brigam za imena oblakom, da so mi le po volji, pa sem vesel. Ta mladi gospod vam utegne postreči s tisto učeno navlako.“

„Da, tako je, gospa, oblaki imajo imena“ — povzamem besede jaz. „Angleški učenjak Howard je razdelil oblake na štiri vrste, in to po obliki, pa po višini, ki jo zavzemajo. On trdi, da razlika njih podob se bistveno ravná po njih postanku, pa po vsakratnih raznovrstnih lastnostih dotičnega ozračja. Ta imena so: Cirus, stratus, nimbus in cumulus“.

„Nekateri oblaki so mrežasti ali mrenasti. To so tisti oblaki, ki se najpopreje naredé na sinjem nebesu, navadno so zeló tenki in beli, včasih jako smešno poredeni, včasih so raztegnjeni, a včasih nakodrani kot volna. To so cirusi. Oni se v obče lahko spoznajo, ker so jim okrajci podsekani, obli, točno opredeljeni. — Oni oblaki pa, ki se vidijo kedaj pa kedaj po letu na dnu obzorja, kedar je solnce na zapadu, in so črni kot dim ter gosti, tisto so stratusi. Tako se nazivajo oni debeli črni oblaki, ki se vlečejo preko jadranskega morja, kedar zategne jug, zagrnejo nebes za par dni, in človek meni, da pojde dež, pa vendar ne gré. — Po letu pri nas dosti potov navstane oblak na vedrem nebesu, zdebélí se, zgostí, počrni, in dež imaš. Ti oblaki se nazivajo nimbusi. — Cumulusi ali kopasti oblaki imajo jako spremenljivo in različno podobo, površje jim je okroglató, barve se različne, po tem namreč kakor solnce stoji, tu temni in črni, tam beli kot sneg. Ti oblaki se pogostoma narejajo ob severno-vzhodnem vetru. Kedar jih ugledate, mislite si, da slutijo na dobro. — Oblaki imajo zadosti besnila v sebi, pa tudi zadosti lepote.“

„Ha, ta je lepa!“ — preseka besedo kapitan. „Jaz sem svoje dni videl povoljnih oblakov, ali lepih nikdar. Lepoto v oblakih more videti človek s suhega, ali ne mornar, mornar pravim, ki je izpostavljen vsem jadom, katere mu oni vsipajo na glavo. Vsak prevrača stvar na svojo stran. Jaz še nisem videl te blažene lepote na morju, o kateri se toliko govóri in piše, nisem je videl in skušal do sedaj, niti jo bodem odslej. Mili Bog, kaj se vse ljudem s suhega ne sanja! Nek pot sem naletel v zapadni Indiji na nemškega strokovnjaka, ki je bil prišel tje zgolj zato, da prouroči orkane. Živ krst ni želel, da vidi kaj takega, on pa je žaloval, tudi jezil se je, da se ni vzdignil ciklon zbog njega. Čenčal je, kako

zanimljiv mora biti tak pojav. Jaz se nisem nič protivil njegovemu mnenju, ali vendar me je mraz spreletaval, da se more zanimljivo imenovati nekaj, kar ubija na stotine ljudi, in osiromašuje mnoge rodovine. Čudite se lepoti na morju, kakor vam drago, jaz ne, mladi moj neizkušeni gospod!“

„Kakor se stvar obrne, tako je“ — odvrnem mu. „Ako bi prirodo gledali samo z ene strani, z Bogom veličanstvo. Ona bi se pokazala okrutno, grdo in nedostatno. Ali človek mora opazovati jo po mogočnosti vso, ker je posejana z lepoto, na kateri isto oko božje počiva od one daljne dobe, ko je Stvarnik to materijo napotil, da razvija vse one krasote, katere v njej počivajo.“

„Krf, Krf!“ zaklicali so nekateri potniki. Tako je bilo, zaznal se je Krf. Parobrod je bil namenjen samo do tje, toraj smo se morali izkrcati vsi potniki. Za večera sem se šetal po Krfu.

Govor gosp. poslanca Kluna

o ženitvanjskih oglasnicah v 61. seji državnega zbora dné 5. maja.

(Konec.)

Če bi bil pomislek, ki ga ima vlada, v resnici opravičen, misliti bi si morali, da imajo dosledno temu na Koroškem najmanj nezakonskih porodov na leto. Statistika nam pa ravno nasprotno kaže. Prav tako zapazil sem pri nas, da je bilo število nezakonskih otrok v dóbi 1850—1863., kedar je bilo prosto ženitovanje še omejeno, veliko manjše, kakor pa dvajset let pozneje, od leta 1873—1885., in da se je to število pri sicer enakem številu prebivalstva po nekaterih vaséh pomnožilo za dva, po družih celó za osem procentov. Tako pa ni samo pri nas. Nekaj sličnega zapazil sem tudi v statistiki družih deželá.

Ženitovanjska svoboda nikakor ni edini in nezmojljivi pripomoček, ki bi nezakonske porode oviral; pač pa ima mnogo več močí verska nravnost in živa trdna vera v narodu. (Prav res! na desni.)

Vlada razun teh navaja še druge pomislike, ki se opirajo na slučaj nezmožnosti dela, na opoviranje pri izdajanji oglasnic, na področje samoupravnih gosposk in na dolgotrajno pot instanc samih. Rad pripoznam, da Vam je mnogo takih pomislikov deloma opravičenih in da jih nikakor ne smemo spred oči spustiti. Mislim pa, da se jih zgolj zarad tega vendar ne smemo ogibati, ker se nam pri obravnavi taistih uže sedaj velike težave kažejo, katere bo premagati treba. Če bi se sploh tega načela poprijeli, da bi se vsakemu načrtu ognili, kjer bi le količkaj težav zaslutili, reči Vam moram, da bi marsikake koristne postave še zdaj ne imeli.

Zato mislim, da naj bi vlada vse dotične načrte postav, katere ji deželni zbori predlagajo za omejitev prostega zakona temeljito prevdarila, če je treba, v postavno-tehniškem oziru po svoje spremenila, kar bi si bilo v njih navskrižem, odpravila in konečno določno povedala, kaj da sama zahteva. Vlada sama najboljši pozná svojo moč, na razpolaganje so ji za napravo temeljite postave, katera bi se na vse kraje razprostrla, najboljše moči in pripomočki; ona bi toraj najglaglje izdala načrt postave, ki bi bila po želji prebivalstva, ob enem bi se pa ozirala tudi na vse njene pomislike. Dotični načrt naj bi se potem predložil tistim deželnim zborom, ki bi ga želeli, v nadrobno razpravo in sklepanje.

V imenu in na korist kmetskega prebivalstva, katerega imam čast zastopati, pri-

poročam to visoki vladi, kar le najtopleje morem! Vlada si je postavila na svoj program, da hoče skrbeti za blagor kmetov. Dobro! Tukaj je takoj priložnost, da v dejanji pokaže, koliko ji je na tem resnice (prav dobro! na desni), kajti slobodna ženitev in današnja kmetijska revščina ste med seboj v jako tesni prvotni zvezi. (Poslanec Pernerstorfer: V posebnem oziru ne!)

Odkar se sme vsak ženiti, je po deželi od leta do leta manj pridnih in sposobnih poslov, kakoršnih bilo je nekdanj za majhen denar na izbero in kateri so svoje dni dostikrat vse svoje življenje pri enem in istem gospodarji ostali. Pravi hlapci in pridne dekline so po nekaterih krajih prav tako redki postali, kakor zlató in jih tudi za velik denar ni dobiti. Iz tega izvira pomanjkanje delavnih moči, da so poselska plačila vedno večja, in da so na ta način stroški obdelovanja zemlje vedno večji, dohodki pa prav zaradi tega manjši, če si pri večjih stroških tudi sicer enaki ostanejo.

Pa tudi še na drug način godí se po prosti ženitvi kmetijam velika škoda. Ne bom pravil, da navadno družine takih lahkomisljeno sklenjenih zakonov, ki niti najmanjše podlage za stalni zaslužek nimajo, prej ali pozneje občinam v nadlego pridejo, pač pa moram omeniti, da so na kmetih navadno taki zakonski ljudje, ki so se kar na roke oženili, največi komunisti, kar si jih le misliti morete. Po živež hodijo na njivo, katera jim je ravno bolj pri rokah, drva za kurjavo daje jim prvi gozd, kamor jim je najbliže, po mleko hodijo pa ponoči ali v hlev ali pa podnevu po pašnikih, kjer svojim lačnim otrokom skrivaj mleka namolzejo.

Tatvine na polji in po gozdih se od leta do leta grozno množé in prav stikoma z njimi je tudi od leta do leta več ljudi dvomljive vrednosti, ki napolnujejo vrste socijalistične armade, kajti stariši, ki se boré za živež svoje družine, pač ne morejo posebne pozornosti obračati na izgojo svojih otrok. Med tem, ko gredó sami po poštem in nepoštem zaslužku, so otroci brez vsacega varha doma, kateri tako brez strahú in brez pravosti vzrastejo. Taki otroci so veliko bolj pomilovanja vredni, kakor pa otroci tovarniških delavcev, katerim se posebno v novjšem času šole zidajo in za poduk skrbí. Le-ti otroci se med tem izgojajo, ko jim njihovi roditelji kruh služijo, gostaški pa ne!

Vlada se na vso moč upira anarhistom in socijalistom. Vse to je prav in hvalevredno. Toda vsaka sila ima več ali manj značaja, sovraštva na sebi (poslanec Pernerstorfer: Več! — Veselost na levi), in če se uže moramo sile poslužiti, je sila, s katero se bomo nadaljših zlegov obvarovali, še med vsemi drugimi najboljša. Taka sila bila bi ob enem koristna, ker bi ovirala razširjanje socijalizma s tem, da bi nemaniči ne smeli več slobodno se ženiti (Pernerstorfer: jaz tega ne verujem!), in vse druge postave, s katerimi se mislite proti socijalistom zabraniti, spoznali boste prej ali kasneje za nedostatne in nekoristne, če ne bomo postavno za to skrbeli, da si ne bomo socijalistov izgojevali in redili. Zato priporočam visoki vladi konečno še enkrat, da naj prav temeljito prevdari postavno za omejitev slobodnih ženitev, da naj se sklepanju takih postav nikar več ne upira, pač pa naj vse dotične deželne zборе po možnosti podpira, kedar in kjer želé take prekoristne postave sklepeti. (Dobro! na desni.)

Govor gosp. poslanca dr. Poklukarja

v državnem zboru dné 13. maja 1886 o odpisovanji zemljišnega davka.

Kot generalnemu govorniku za vdeležitev nadrobne razprave v tem predlogu mi je v prvi vrsti dolžnost, pojasniti postavni temelj predloga, katerega bomo obravnavali, potem mi je pa tudi dolžnost, pobijati vse tiste ugovore proti predlogu, kateri bi se mi neutemeljeni dozdevali. Sploh lahko rečem, da me je jako razveselilo videti, da so se tudi tukaj, kakor v davčnem odseku razprave o tem predmetu vršile, kolikor je bilo moč objektivno in brez ozira na politično stališče raznih članov te visoke zbornice in pa davkovskega odbora. Kar se je razpravljalo, razpravljalo se je stvarno ter se je vse na stvarne razloge opiralo. Tudi je bilo povsod videti jako veliko zanimanje za kmetijstvo. Lahko zagotovim visoko zbornico, da, kakor smo danes tukaj čuli tople besede, smo prav take poslušali v davčnem odseku. Dalje Vas tudi lahko zagotovim, da smo se za razne predloge, s katerimi se namerava vladni predlog kmetu na korist zboljšati, tudi uže v davčnem odseku poganjali.

Pri točkah, kjer smo se po stvarnem utemeljevanji ugovorov o čem boljšem prepričali, ali kjer smo se ozirali na financijelno stran, ki jo je povdarjal vladni zastopnik, smo opustili nasveta iz začetka na korist kmetijstva stavljenega.

Da bodo pa naši poljedelci zvedeli, na kaki podlagi da je osnovana ta postava, zdi se mi potrebno nekoliko nazaj seči na postavno o vrejevanji zemljišnega davka.

Moj gospod predgovornik pečal se je posebno s tem, kako bi dokazal na podlagi postavnih določil, da imajo kmetje v takih slučajih pravico na odpis davka, kakor so navedeni v točki 4 prvega §. Oziral se bodem na postavne določbe, ki so se o tem oziru navajala in jaz mislim, da so vsaj dotične komisije imele pravico na podlagi postave pri ocenjevanji ozirati se na obilne škode, o katerih je tukaj govorjenje. Navesti hočem najpoprej §. 5. postave od leta 1869., v katerem se nahaja določba, kaj da je prav za prav čisti dohodek (bere):

„Za čisti dohodek smatra se vse, kar ostane po odšteti stroškov za obdelovanje in za spravljanje pridelkov, ako je tak dohodek na dotičnih zemljiščih stanovit (nachhältig).“

Ako spravimo besedo „stanovit“ z drugimi določbami v zvezo, posebno z onimi §§. 19, 22 do 24 in 29, razvidimo uže samo iz te besede, da so se pri določevanju čistega dobička lahko uže ozirali na vse tiste nezgode, ki so določene v §. 1., alineje 4, kar ravno ni mogoče govoriti o povprečnem čistem dobičku več let, ako se ne oziramo ob enem na vsakojake nezgode, ako se postavim ne oziramo na škodo, ki jo napravijo miši ali slana, posebno ondi, kjer se to večkrat ponavlja.

Prav tako se to dá dokazati še prav posebno iz onih določil §. 29., o katerih je govorjenje o čistem dohodku pri vinogradih. Prosim, da bi si posebno to točko prav dobro zapomnili in prevdarili, ali bi se res dalo opravičiti, da bi bile komisije na podlagi postave pri vinogradih strogeje postopale, kakor pri družih kulturnih vrstah, določevajoč čisti dohodek. In prav tukaj bere se od besede do besede (bere):

„Pri določevanju tarifnih nastavkov za vinograde vzame naj se za podlago naravni poprečni dohodek, kakor se je pokazal po oceni poslednjih 15 let; pri tem se je pa ozirati na to, kako da se vrsté dobre, srednje in slabe letine, kakor tudi na tista leta, v katerih se nič ne pridela.“